



สถานการณ์ ๑๒ ปีไฟใต้: แนวทางนำสันติสุขเพื่อการอยู่ร่วมกัน

ปัญหาความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่เกิดขึ้นอย่างยืดเยื้อยาวนานกว่า ๑๒ ปี (๒๕๔๗ - ๒๕๕๘) ซึ่งมีความละเอียดซับซ้อน รัฐบาลหลายยุคหลายสมัยที่ผ่านมาได้พยายามแก้ไขปัญหา ปรับเปลี่ยนยุทธวิธี แต่การก่อความไม่สงบยังคงมีความรุนแรงอยู่ รัฐบาลชุดปัจจุบันของ พล.อ. ประยุทธ์ จันทร์โอชา ได้ใช้ “กระบวนการเจรจาพูดคุยสันติสุข” เป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว เพื่อนำไปสู่การอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขในพื้นที่อย่างถาวร ซึ่งพบว่าสถิติการก่อเหตุรุนแรงได้ลดลง และสถานการณ์ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้มีแนวโน้มที่ดีขึ้น

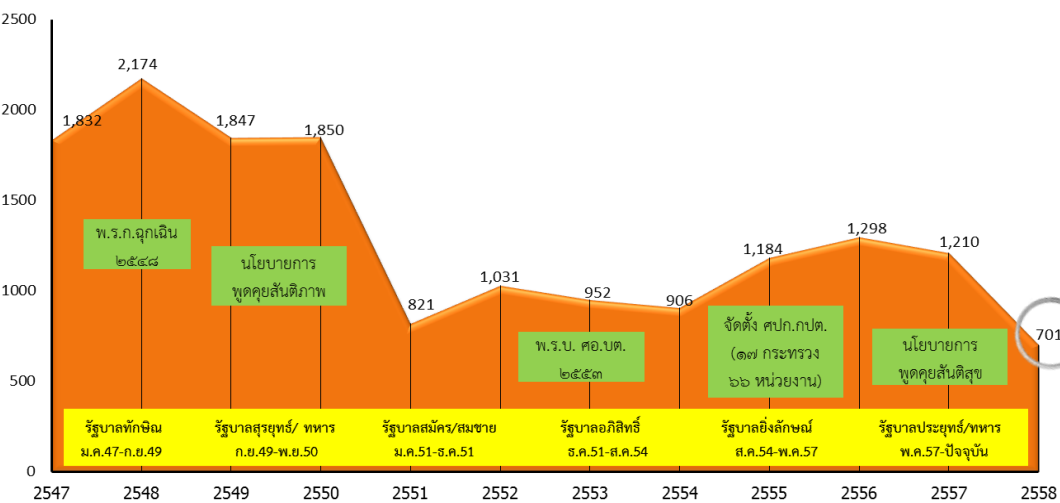
เหตุการณ์ปล้นปืนกว่า ๔๐๐ กระบอก ณ กองพันทหารพัฒนาที่ ๔ ค่ายกรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ อ.เจาะไอร้อง จ.นราธิวาส เมื่อวันที่ ๔ ม.ค.๔๗ นับเป็นจุดเริ่มต้นสถานการณ์ความสูญเสียที่เกิดขึ้นไม่เว้นแต่ละวัน และทวีความรุนแรงมากขึ้น ได้แก่ การเผาโรงเรียน เผาวัด และการลอบยิง ลอบทำร้าย ฆาตกรรม การวางระเบิดหลายจุดรวมกัน หรือใช้คาร์บอนบอมบ์มากขึ้นเรื่อยๆ โดยมีเป้าหมาย คือ ชาวบ้านทั่วไป พระสงฆ์ ครู ผู้นำศาสนา และเจ้าหน้าที่ของรัฐ การนำพาสันติสุขอย่างยั่งยืนกลับมาสู่ปลายด้ามขวานอีกครั้งจึงจำเป็นต้องศึกษาบทวนจากบทเรียนที่ผ่านมาเพื่อหาแนวทางเหมาะสมในการแก้ไขปัญหาชายแดนภาคใต้ให้คืนสู่สันติสุขโดยเร็ว

การแก้ไขปัญหาที่ผ่านมา (๒๕๔๗ - ๒๕๕๘)

ในช่วงปี ๒๕๔๗ - ๒๕๔๙ ความรุนแรงในจังหวัดชายแดนภาคใต้พุ่งขึ้นสู่ระดับสูงสุดในช่วงรัฐบาลทักษิณ ชินวัตร ที่มีการใช้มาตรการอย่างรุนแรงในการปราบปรามตอบโต้กลุ่มผู้ก่อความไม่สงบ โดยใช้กำลังในการปราบปราม เน้นการปฏิบัติการของตำรวจทั้งอย่างเปิดเผยและไม่เปิดเผย จนเป็นเหตุให้ความรุนแรงยิ่งเพิ่มความเข้มข้นขึ้น ต่อมาในรัฐบาล พล.อ.สุรยุทธ์ จุลานนท์ (๒๕๔๙ - ๒๕๕๐) ได้ประกาศแก้ไขปัญหายาเสพติดในภาคใต้ด้วยสันติวิธีโดยใช้ “กระบวนการพูดคุยเพื่อ

สันติภาพ” พร้อมกับฟื้นฟูศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.) ขึ้นมาใหม่ นับเป็นการเปิดทางให้กับแนวทางการประนีประนอมและเจรจาเพื่อยุติความรุนแรง ทำให้สถานการณ์ความรุนแรงในพื้นที่ได้ลดลงถึงร้อยละ ๕๐ ในปี ๒๕๕๑ และทรงตัวระหว่างปี ๒๕๕๑ - ๒๕๕๔ ในช่วงของรัฐบาลอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ซึ่งมุ่งเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจและแผนโครงการพัฒนาพิเศษจังหวัดชายแดนภาคใต้ ภายหลังการเลือกตั้งในปี ๒๕๕๔ รัฐบาลยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ได้จัดทำโครงสร้างใหม่ขององค์กรดับไฟใต้ โดยการบูรณาการ ๑๗ กระทรวง ๖๖ หน่วยงาน ให้เดิหน้า ๙ ยุทธศาสตร์ ๒๙ เป้าหมาย และ ๕ แนวทางขับเคลื่อนไปพร้อมกัน แต่เหตุการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้กลับเพิ่มขึ้น อย่างไรก็ตาม ภายหลังการเข้ารับบริหารงานของรัฐบาล พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา ตั้งแต่ พ.ค.๕๗ เป็นต้นมา รัฐบาลได้ประกาศจัดตั้ง “กระบวนการพูดคุยสันติสุข” จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยมีกองทัพเป็นแกนหลักบูรณาการความร่วมมือกับหน่วยงานความมั่นคงและภาคส่วนต่างๆ อย่างต่อเนื่องจริงจัง จนถึงปัจจุบัน พบว่า แนวโน้มของสถานการณ์ความรุนแรงและความสูญเสียที่ผ่านมาลดลงโดยมีจำนวนเหตุการณ์ความไม่สงบในปี ๒๕๕๘ เหลือเพียง ๗๐๑ เหตุการณ์ ซึ่งต่ำสุดในรอบ ๑๒ ปี

จำนวนเหตุการณ์ความไม่สงบรายปีในแต่ละรัฐบาลระหว่าง มกราคม ๒๕๔๗ - ๓๑ ธันวาคม ๒๕๕๘



จำนวนเหตุการณ์ (ตามลำดับ)





กระบวนการพูดคุยสันติสุขจังหวัดชายแดนภาคใต้ (๒๕๕๗ - ปัจจุบัน)

พล.อ. ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรีและหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ได้ลงนามในคำสั่งที่ ๒๓๐/๒๕๕๗ ในการจัดตั้งกลไกขับเคลื่อนกระบวนการพูดคุยเพื่อสันติสุขจังหวัดชายแดนภาคใต้ ตามแนวทางการปฏิบัติของนานาประเทศโดย **ระยะแรก** คือ การพูดคุยเพื่อเสริมสร้างความไว้วางใจ **ระยะที่สอง** คือ การลงสัตยาบันร่วมกันเพื่อยุติการใช้ความรุนแรง และ **ระยะที่สาม** คือ การบรรลุฉันทมติหรือการจัดแผนที่เดินทางเพื่อสร้างสันติสุข สำหรับกรอบการดำเนินการเจรจาสันติสุขมี ๓ ระดับ คือ (๑) **ระดับตัดสินใจ** เป็นระดับที่สามารถนำประเด็นที่หารือไปสู่การปฏิบัติ หรือไปสู่ข้อยุติปัญหาที่เกิดขึ้นได้ (๒) **ระดับทีมการพูดคุย** เป็นระดับที่นำประเด็นที่ไม่ขัดแย้งต่อกฎหมาย รัฐธรรมนูญ และจะต้องไม่นำไปสู่การขัดแย้งใหม่เพื่อนำไปสู่สันติสุข และ (๓) **ระดับพื้นที่** เป็นระดับในการใช้วัดผลความก้าวหน้าของการพูดคุยของกลุ่มต่างๆ

รายงานของสำนักงานเลขาธิการคณะพูดคุยเพื่อสันติสุข จชต. ฉบับที่ ๑/๒๕๕๘ วันที่ ๒๖ มิ.ย.๕๘ ได้กล่าวถึงกระบวนการพูดคุยเพื่อสันติสุขจังหวัดชายแดนภาคใต้ว่ามีความก้าวหน้า **มีตัวแทนกลุ่มที่มีความเห็นต่างจากรัฐไทยจำนวน ๖ กลุ่ม ที่รวมตัวกันเป็นเครือข่ายการเจรจาในนามองค์กรสภาพัฒนาระหว่างประชาชนปาตานี หรือ MARA Patani เป็นครั้งแรก** โดย ๖ กลุ่มที่เข้าร่วม ประกอบด้วย กลุ่มแนวร่วมปฏิวัติแห่งชาติมาลายู (BRN) กลุ่มแนวร่วมปลดปล่อยแห่งชาติปัตตานี (BIPP) ขบวนการมุจาฮิดีนอิสลามปัตตานี (GMIP) และกลุ่มย่อยขององค์กรปลดปล่อยรัฐปัตตานี (PULO) ทั้ง ๓ กลุ่มย่อย **ทุกกลุ่มสมัครใจเข้าร่วมพูดคุยและมีความไว้วางใจซึ่งกันและกันเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ** โดยทั้งสองฝ่ายจะมีการนำปัญหาต่างๆ มาแก้ไขปัญหามันในระยะเวลาที่สองต่อไป แล้วจึงนำไปสู่การกำหนดแผนดำเนินการโดยคาดว่าจะเข้าสู่ระดับขั้นที่ ๒ ของกระบวนการพูดคุยช่วงต้นปี ๒๕๕๙ นี้

พล.ท. วีรวัฒน์ ปฐมภาคย์ แม่ทัพภาคที่ ๔ คนปัจจุบัน ได้แถลงแผนเสริมสร้างสันติสุขจังหวัดชายแดนภาคใต้ ประจำปีงบประมาณ ๒๕๕๙ ได้กำหนด ๔ เป้าหมายเพื่อการดำเนินงานดังนี้ (๑) **การยุติความรุนแรงทุกรูปแบบ** (๒) **การขจัดเงื่อนไขความขัดแย้งรวมถึงเงื่อนไขของความรุนแรง** (๓) **การทำให้ประชาชนทุกเชื้อชาติศาสนาอยู่ร่วมกันได้ภายใต้ความแตกต่างให้มีความปลอดภัยในชีวิตทรัพย์สิน และมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น** และ (๔) **การขจัดปัญหาภัยแทรกซ้อนทุกรูปแบบ** โดยประเด็นสำคัญเพื่อใช้ในการขับเคลื่อนให้เกิดการดำเนินการอย่างเร่งด่วน นั้นคือ **การปฏิบัติการเชิงรุกทางการเมืองทุกรูปแบบเต็มพื้นที่ควบคู่กับการป้องกันเหตุร้ายและบังคับใช้กฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพ** โดยการใช้กฎหมายพิเศษซึ่งจะใช้เฉพาะเท่าที่จำเป็น

ความคืบหน้าล่าสุดของกระบวนการพูดคุยสันติสุขจังหวัดชายแดนภาคใต้กับ **“ชุดความคิด”** หรือ **“แพ็คเกจ”** จำนวน ๓ ประเด็น คือ (๑) การกำหนดพื้นที่ปลอดภัยร่วมกัน (๒) การพัฒนาพื้นที่ร่วมกันในประเด็นเร่งด่วน และ (๓) กระบวนการยุติธรรมที่เป็นที่ยอมรับของทั้งสองฝ่าย โดยมีมาตรการที่จะนำมาใช้ ประกอบด้วย

⇒ มาตรา ๒๑ ของพ.ร.บ.ความมั่นคงปี ๒๕๕๑ ผู้หลงผิดสามารถเข้ารับการอบรมเป็นเวลาไม่เกิน ๖ เดือน

⇒ มาตรา ๒๑ ของพ.ร.บ.องค์การอัยการและพนักงานอัยการปี ๒๕๕๓ เปิดช่องทางให้อัยการสูงสุดไม่ฟ้องคดีอาญาบางคดีโดยคำนึง ถึงประโยชน์ สาธารณะและความมั่นคงของชาติได้

⇒ มาตรการพักโทษหรือพักการลงโทษ

⇒ มาตรการอื่นแทนการลงโทษจำคุกสามารถนำมาใช้ควบคู่กับ “โครงการพาคนกลับบ้านของกองทัพภาคที่ ๔” โดยการพูดคุยครั้งนี้ได้เสนอต่อวงประชุมคณะพูดคุยฯ ครั้งที่ ๔ ในเดือน ธ.ค.๕๘

บทสรุป

สถานการณ์ความรุนแรงในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีแนวโน้มดีขึ้นในรอบ ๑๒ ปี เป็นผลจากปัจจัยหลายด้าน ปัจจัยภายใน ได้แก่ การดำเนินนโยบายของรัฐบาลที่ถูกทาง มีความชัดเจน และสามารถปฏิบัติไปในทิศทางเดียวกัน รวมทั้งรัฐมีความเข้มแข็งพร้อมมุ่งลงพูดคุยกับผู้ที่มีความเห็นต่างทางการเมืองด้วยความมั่นใจในศักยภาพของรัฐบาลและกองทัพด้วยการใช้ **“กระบวนการพูดคุยสันติสุข”** กับ **“แนวทางการทหารนำการเมือง”** ควบคู่กันไป โดยกองทัพได้เข้ามามีบทบาทหลักในการแก้ไขปัญหาชายแดนภาคใต้อย่างต่อเนื่อง การบูรณาการความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาชายแดนภาคใต้ระหว่างองค์กร หน่วยงานภาครัฐ และภาคส่วนต่างๆ ให้เป็นเอกภาพ พร้อมทั้งการเปิดช่องทางในการพูดคุยกับพลเมืองของรัฐผู้เห็นต่างมากยิ่งขึ้น ซึ่งเป็นทิศทางที่ส่งสัญญาณด้านบวกต่อกระบวนการสันติสุขโดยภาพรวม สำหรับปัจจัยภายนอก เช่น ความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้าน บทบาทของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีรัฐ (non-state actors) และสถานการณ์ความมั่นคงของโลกและภูมิภาคที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ก็มีผลต่อสถานการณ์และการแก้ไขปัญหาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทยด้วยเช่นกัน

ข้อมูลอ้างอิง

- ⇒ ศูนย์เฝ้าระวังสถานการณ์ภาคใต้. <http://www.deepsouthwatch.org/dsid>
- ⇒ สถานการณ์รุนแรงไฟใต้ ปีที่ 10 เติมน้ำสู่วิถีการเจรจา. http://www.hiso.or.th/hiso/picture/reportHealth/ThaiHealth2013/thai2013_13.pdf
- ⇒ ชง 4 มาตรการ "ยุติธรรมทางเลือก" ร่วมดับไฟใต้. <http://www.now26.tv/view/62344>
- ⇒ แม่ทัพ 4 เปิดแผนดับไฟใต้ คอ.บต.ซุโพลล์ 88% พอใจผลงานรัฐ. http://www.isranews.org/south-news/academic-arena/item/42052-poll_42052.html
- ⇒ ทหารใต้ประกาศเดินหน้า “พูดคุยสันติสุข”. <http://www.deepsouthwatch.org/dsj/6063>
- ⇒ เปิดโครงสร้าง “เจรจาสันติสุข” ดึงทุกกลุ่มเข้าพูดคุย. <http://www.opm.go.th/opmportal/multimedia/sukunywo/december2014/12-12-57/015.pdf>

เพื่อประโยชน์ในการพัฒนา SSC Focus กรุณาส่งข้อคิดเห็นของท่านมายัง คณะผู้จัดทำ (กศย. ศศย. สปท.) T/F : ๐๒ ๒๗๕-๕๗๑๕

๑. ท่านสนใจประเด็นใดเพิ่มเติม / เห็นว่าควรศึกษาเพิ่มเติม

- การเมือง เศรษฐกิจ สังคม วิทยาศาสตร์ / เทคโนโลยี การทหาร พลังงาน / สิ่งแวดล้อม
- อื่นๆ

๒. ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

กระบวนการพูดคุยสันติสุขจังหวัดชายแดนภาคใต้ (๒๕๕๗ - ปัจจุบัน)

พล.อ. ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรีและหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ได้ลงนามในคำสั่งที่ ๒๓๐/๒๕๕๗ ในการจัดตั้งกลไกขับเคลื่อนกระบวนการพูดคุยเพื่อสันติสุขจังหวัดชายแดนภาคใต้ ตามแนวทางการปฏิบัติของนานาประเทศโดย **ระยะแรก** คือ การพูดคุยเพื่อเสริมสร้างความไว้วางใจ **ระยะที่สอง** คือ การลงสัตยาบันร่วมกันเพื่อยุติการใช้ความรุนแรง และ **ระยะที่สาม** คือ การบรรลุฉันทามติหรือการจัดแผนที่เดินทางเพื่อสร้างสันติสุข สำหรับกรอบการดำเนินการเจรจาสันติสุขมี ๓ ระดับ คือ (๑) **ระดับตัดสินใจ** เป็นระดับที่สามารถนำประเด็นที่หารือไปสู่การปฏิบัติ หรือไปสู่ข้อยุติปัญหาที่เกิดขึ้นได้ (๒) **ระดับที่เป็นการพูดคุย** เป็นระดับที่นำประเด็นที่ไม่ขัดแย้งต่อกฎหมาย รัฐธรรมนูญ และจะต้องไม่นำไปสู่การขัดแย้งใหม่เพื่อนำไปสู่สันติสุข และ (๓) **ระดับพื้นที่** เป็นระดับในการใช้วัดผลความก้าวหน้าของการพูดคุยของกลุ่มต่างๆ

รายงานของสำนักงานเลขาธิการคณะพูดคุยเพื่อสันติสุข จชต. ฉบับที่ ๑/๒๕๕๘ วันที่ ๒๖ มิ.ย.๕๘ ได้กล่าวถึงกระบวนการพูดคุยเพื่อสันติสุขจังหวัดชายแดนภาคใต้ว่ามีความก้าวหน้า **มีตัวแทนกลุ่มที่มีความเห็นต่างจากรัฐไทยจำนวน ๖ กลุ่ม ที่รวมตัวกันเป็นเครือข่ายการเจรจาในนามองค์กรสหภาพแห่งชาติปัตตานี หรือ MARA Patani เป็นครั้งแรก** โดย ๖ กลุ่มที่เข้าร่วม ประกอบด้วย กลุ่มแนวร่วมปฏิวัติแห่งชาติมาลายู (BRN) กลุ่มแนวร่วมปลดปล่อยแห่งชาติปัตตานี (BIPP) ขบวนการมุจาฮิดีนอิสลามปัตตานี (GMIP) และกลุ่มย่อยขององค์กรปลดปล่อยรัฐปัตตานี (PULO) ทั้ง ๓ กลุ่มย่อย **ทุกกลุ่มสมัครใจเข้าร่วมพูดคุยและมีความไว้วางใจซึ่งกันและกันเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ** โดยทั้งสองฝ่ายจะมีการนำปัญหาต่างๆ มาแก้ไขปัญหามันในระยะเวลาที่สองต่อไป แล้วจึงนำไปสู่การกำหนดแผนดำเนินการโดยคาดว่าจะเข้าสู่ระดับขั้นที่ ๒ ของกระบวนการพูดคุยช่วงต้นปี ๒๕๕๙ นี้

พล.ท. วีรธรรม ปรุหมากย์ แม่ทัพภาคที่ ๔ คนปัจจุบัน ได้แถลงแผนเสริมสร้างสันติสุขจังหวัดชายแดนภาคใต้ ประจำปีงบประมาณ ๒๕๕๙ ได้กำหนด ๔ เป้าหมายเพื่อการดำเนินงานดังนี้ (๑) **การยุติความรุนแรงทุกรูปแบบ** (๒) **การจัดตั้งเงื่อนไขความขัดแย้งรวมถึงเงื่อนไขลดความรุนแรง** (๓) **การทำให้ประชาชนทุกเชื้อชาติศาสนาอยู่ร่วมกันได้ภายใต้ความแตกต่างใหม่มีความปลอดภัยในชีวิตทรัพย์สิน และมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น** และ (๔) **การจัดปัญหาภัยแทรกซ้อนทุกรูปแบบ** โดยประเด็นสำคัญเพื่อใช้ในการขับเคลื่อนให้เกิดการดำเนินการอย่างเร่งด่วน นั้นคือ **การปฏิบัติการเชิงรุกทางการเมืองทุกรูปแบบเต็มพื้นที่ควบคู่กับการป้องกันเหตุร้ายและบังคับใช้กฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพ** โดยการใช้กฎหมายพิเศษซึ่งจะใช้เฉพาะเท่าที่จำเป็น

ความคืบหน้าล่าสุดของกระบวนการพูดคุยสันติสุขจังหวัดชายแดนภาคใต้กับ **“ชุดความคิด”** หรือ **“แพคเกจ”** จำนวน ๓ ประเด็น คือ (๑) การกำหนดพื้นที่ปลอดภัยร่วมกัน (๒) การพัฒนาพื้นที่ร่วมกัน

ในประเด็นเร่งด่วน และ (๓) กระบวนการยุติธรรมที่เป็นที่ยอมรับของทั้งสองฝ่าย โดยมีมาตรการที่จะนำมาใช้ ประกอบด้วย

⇒ มาตรา ๒๑ ของ พ.ร.บ.ความมั่นคงปี ๒๕๕๑ ผู้หลงผิดสามารถเข้ารับการอบรมเป็นเวลาไม่เกิน ๖ เดือน

⇒ มาตรา ๒๑ ของ พ.ร.บ.องค์การร้ายและการพนักงานอัยการปี ๒๕๕๓ เปิดช่องทางให้อัยการสูงสุดไม่ฟ้องคดีอาญาบางคดีโดยคำนึง ถึงประโยชน์สาธารณะและความมั่นคงของชาติได้

⇒ มาตรการพักโทษหรือพักการลงโทษ

⇒ มาตรการอื่นแทนการลงโทษจำคุกสามารถนำมาใช้ควบคู่กับ “โครงการพาคนกลับบ้านของกองทัพภาคที่ ๔” โดยการพูดคุยครั้งนี้ได้เสนอต่อวงประชุมคณะพูดคุยฯ ครั้งที่ ๔ ในเดือน ธ.ค.๕๘

บทสรุป

สถานการณ์ความรุนแรงในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีแนวโน้มดีขึ้นในรอบ ๑๒ ปี เป็นผลจากปัจจัยหลายด้าน **ปัจจัยภายใน** ได้แก่ การดำเนินนโยบายของรัฐบาลที่ถูกทาง มีความชัดเจน และสามารถปฏิบัติไปในทิศทางเดียวกัน รวมทั้งรัฐมีความเข้มแข็งพร้อมนั่งลงพูดคุยกับผู้ที่มีความเห็นต่างทางการเมืองด้วยความมั่นใจในศักยภาพของรัฐบาลและกองทัพด้วยการใช้ **“กระบวนการพูดคุยสันติสุข”** กับ **“แนวทางการทหารนำการเมือง”** ควบคู่กันไป โดยกองทัพได้เข้ามามีบทบาทหลักในการแก้ไขปัญหาชายแดนภาคใต้อย่างต่อเนื่อง การบูรณาการความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาชายแดนภาคใต้ระหว่างองค์กร หน่วยงานภาครัฐ และภาคส่วนต่างๆ ให้เป็นเอกภาพ พร้อมทั้งการเปิดช่องทางในการพูดคุยกับพลเมืองของรัฐผู้เห็นต่างมากยิ่งขึ้น ซึ่งเป็นทิศทางที่ส่งสัญญาณด้านบวกต่อกระบวนการสันติสุขโดยภาพรวม สำหรับ **ปัจจัยภายนอก** เช่น ความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้าน บทบาทของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีใช้รัฐ (non-state actors) และสถานการณ์ความมั่นคงของโลกและภูมิภาคที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ก็มีผลต่อสถานการณ์และการแก้ไขปัญหาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทยด้วยเช่นกัน

ข้อมูลอ้างอิง

- ⇒ ศูนย์เฝ้าระวังสถานการณ์ภาคใต้. <http://www.deepsouthwatch.org/dsid>
- ⇒ สถานการณ์รุนแรงไฟใต้ ปีที่ 10 เติบโตสู่สิทธิการเจรจา. http://www.hiso.or.th/hiso/picture/reportHealth/ThaiHealth2013/thai2013_13.pdf
- ⇒ ชง 4 มาตรการ “ยุติธรรมทางเลือก” ร่วมดับไฟใต้. <http://www.now26.tv/view/62344>
- ⇒ แม่ทัพ 4 เปิดแผนดับไฟใต้ ศบ.บต.ซูโพลล์ 88% พอใจผลงานรัฐ. http://www.isranews.org/south-news/academic-arena/item/42052-poll_42052.html
- ⇒ ทหารได้ประกาศเดินทาง “พูดคุยสันติสุข”. <http://www.deepsouthwatch.org/dsj/6063>
- ⇒ เปิดโครงสร้าง “เจรจาสันติสุข” ดึงทุกกลุ่มเข้าพูดคุย. <http://www.opm.go.th/opmportal/multimedia/sukunywo/december2014/12-12-57/015.pdf>
- ⇒ คำชี้แจงพูดคุยเพื่อสันติสุข ครั้งที่ 1. <http://deepsouthwatch.org/dsj/7364>

เพื่อประโยชน์ในการพัฒนา SSC Focus กรุณาส่งข้อคิดเห็นของท่านมายัง คณะผู้จัดทำ (ก.ศ.ย. ศศย. สปท.) T/F : ๐๒ ๒๗๕-๕๗๓๕

๑. ท่านสนใจประเด็นใดเพิ่มเติม / เห็นว่าควรศึกษาเพิ่มเติม

- การเมือง เศรษฐกิจ สังคม วิทยาศาสตร์ / เทคโนโลยี การทหาร พลังงาน / สิ่งแวดล้อม
- อื่นๆ

๒. ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....